

Sygn. akt VII U 814/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 października 2018r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Stachurska

Protokolant: Anna Bańcerowska

po rozpoznaniu w dniu 1 października 2018r. w Warszawie

sprawy A. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o odsetki

na skutek odwołania A. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

z dnia 13 kwietnia 2018 roku, numer: (...)

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje A. K. prawo do odsetek w wysokości równej odsetkom za zwłokę pobieranym od zaległości podatkowych, liczonych od kwoty 882,25 zł (osiemset osiemdziesiąt dwa złote 25/100) za okres od 3 lipca 2017r. do 8 marca 2018r.;

II. oddala odwołanie w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

A. K. w dniu 14 maja 2018r. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z dnia 13 kwietnia 2018r., numer: (...), odmawiającej prawa do wypłaty odsetek ustawowych za okres od listopada 2008r. do 9 marca 2018r. od nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne wynoszących 882,25 zł.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczona wskazała, że wyrokiem z dnia 29 stycznia 2018r. Sąd Okręgowy w Lublinie nakazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. dokonanie zwrotu nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne za okres od listopada 2008r. do czerwca 2009r. Powinny być wypłacone również odsetki, ponieważ ZUS bezprawnie korzystał z pieniędzy ubezpieczonej. Gdyby sytuacja była odwrotna, tj. ubezpieczona była winna ZUS-owi jakąkolwiek kwotę, to ZUS naliczyłby odsetki bez żadnych skrupułów (odwołanie z dnia 9 maja 2018r., k. 2 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. w odpowiedzi na odwołanie z dnia 14 maja 2018r. wniósł o oddalenie odwołania.

Uzasadniając swe stanowisko organ rentowy wskazał, że nienależnie opłacone składki zostały zwrócone skarżącej z zachowaniem trzydziestodniowego terminu na ich zwrot. Brak jest więc podstaw prawnych do naliczenia odsetek od listopada 2008r. do dnia dokonania zwrotu. ZUS ma obowiązek zwrócić nienależnie opłacone składki w terminie trzydziestu dni od dnia wpływu wniosku. Dopiero uchybienie przez ZUS temu terminowi sprawia, że kwota nienależnie

opłaconych składek podlega oprocentowaniu. Warunkiem powstania obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek w przypadku zwrotu nadpłaconych składek jest zatem niezachowanie trzydziestodniowego terminu liczonego od dnia wpływu wniosku (uprawomocnienia się wyroku).

Dodatkowo organ rentowy wyjaśnił, że ubezpieczona prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą w okresie od 3 listopada 2008r. do 30 czerwca 2009r. posiadając jednocześnie ustalone prawo do emerytury. W związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej dokonała zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego, jak również opłacała składki na te ubezpieczenia. ZUS nie wzywał ubezpieczonej do zapłaty składek oraz nie prowadził postępowania egzekucyjnego w celu ich ściągnięcia. W dniach 1 lipca 2017r. oraz 5 lipca 2017r. ubezpieczona złożyła korygujące dokumenty zgłoszeniowe oraz rozliczeniowe, w wyniku czego na jej koncie powstała nadpłata składek na ubezpieczenia społeczne.

Organ rentowy podkreślił również, że obowiązek prawidłowego zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych osoby prowadzącej pozarolniczą działalność i opłacania składek w wymaganej wysokości obciąża tę osobę, która zgłasza również wyrejestrowanie z ubezpieczeń w ciągu 7 dni od wygaśnięcia tytułu do ubezpieczeń społecznych. Bez wpływu na rozstrzygnięcie sprawy pozostają natomiast okoliczności, że Zakład, jako instytucja ustalająca prawo do świadczeń, wiedział o przyznaniu ubezpieczonej prawa do emerytury. W sprawie dotyczącej ubezpieczeń społecznych, osoba prowadząca działalność gospodarczą ma obowiązek prawidłowego zgłoszenia do ubezpieczeń i wyrejestrowania z tych ubezpieczeń, a przepisy nie nakładają na organ rentowy obowiązku bieżącej weryfikacji zgłoszeń. W związku z tym niewyrejestrowanie płatnika z ubezpieczeń społecznych we właściwym czasie, a także opłacenie składek mimo braku takiego obowiązku, w żadnym wypadku nie stanowi o błędzie organu rentowego (odpowiedź na odwołanie z dnia 24 maja 2018r., k. 3 – 4 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

A. K. prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą i z tego tytułu opłacała składki na ubezpieczenia społeczne (okoliczność bezsporna). W dniu 3 lipca 2017r. wystąpiła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z wnioskiem o rozliczenie jej konta oraz o zwrot nienależnie opłaconych składek uiszczonych za okres od listopada 2008r. do lipca 2009r. wraz z odsetkami (pismo A. K. z dnia 3 lipca 2017r. – akta organu rentowego). Organ rentowy w dniu 14 lipca 2017r. wystawił zawiadomienie o odmowie dokonania zwrotu nienależnie opłaconych składek z powodu przedawnienia (zawiadomienie o odmowie dokonania zwrotu z dnia 14 lipca 2017r. - akta organu rentowego). Ubezpieczona w dniu 25 lipca 2017r. złożyła wniosek o wydanie przez ZUS decyzji (pismo z dnia 25 lipca 2017r. – akta organu rentowego).

W dniu 2 sierpnia 2017r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wydał decyzję odmawiającą A. K. zwrotu nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne za okres od listopada 2008r. do czerwca 2009r. z powodu przedawnienia prawa do zwrotu (decyzja z dnia 2 sierpnia 2017r. – akta organu rentowego). W dniu 6 września 2017r. ubezpieczona wniosła od niej odwołanie do Sądu Okręgowego w Lublinie (odwołanie z dnia 6 września 2017r. – akta organu rentowego).

Sąd Okręgowy w Lublinie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 29 stycznia 2018r., wydanym w sprawie o sygn. akt VIII U 2126/2017, zmienił zaskarżoną decyzję i nakazał organowi rentowemu zwrot A. K. nienależnie opłaconych składek. W zakresie żądania odsetek Sąd przekazał sprawę do rozpoznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział z L. (odpis wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 29 stycznia 2018r. - akta organu rentowego).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L., wykonując ww. wyrok, dokonał zwrotu A. K. kwoty 882,25 zł w dniu 9 marca 2018r., o czym powiadomił ją pismem z dnia 20 marca 2018r. (pismo ZUS z dnia 20 marca 2018r. - akta organu rentowego).

W dniu 6 kwietnia 2018r. wnioskodawczyni wystąpiła do Oddziału ZUS z wnioskiem o wypłacenie odsetek od nienależnie opłaconych składek, naliczonych za okres od listopada 2008r. do dnia 9 marca 2018r. (pismo z dnia 6

kwietnia 2018r. - akta organu rentowego). W odpowiedzi na powyższy wniosek w dniu 23 kwietnia 2018r. otrzymała decyzję z dnia 13 kwietnia 2018r., w której Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. odmówił wypłaty odsetek za okres od listopada 2008r. do 9 marca 2018r. od nienależnie opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne z powodu braku podstaw prawnych do ich naliczania oraz zwrotu (decyzja ZUS z dnia 13 kwietnia 2018 roku - akta organu rentowego).

Ubezpieczona odwołała się od powyższej decyzji (odwołanie z dnia 14 maja 2018r., k. 2 a.s.)

Powyższy stan faktyczny w sprawie został ustalony w oparciu o powołane dowody z dokumentów zgromadzone w aktach organu rentowego. Zdaniem Sądu były one wiarygodne i korespondowały ze sobą tworząc spójny stan faktyczny, który zresztą nie był kwestionowany przez strony.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie A. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z dnia 13 kwietnia 2018r., podlegało uwzględnieniu w części.

W rozpatrywanej sprawie nie budziła wątpliwości i nie była przedmiotem rozstrzygnięcia kwestia obowiązku A. K. zapłaty składek w związku z prowadzoną pozarolniczą działalnością gospodarczą i obowiązku zwrotu przez organ rentowy nadpłaty z tego tytułu powstałej na koncie ubezpieczonej. W tym zakresie rozstrzygnięcie pozytywne dla A. K. wydał Sąd Okręgowy w Lublinie, nakazując Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych zwrot składek, które zostały opłacone nienależnie.

Sąd rozstrzygając w przedmiotowej sprawie kwestię prawa ubezpieczonej do uzyskania odsetek od zwróconej jej przez ZUS kwoty nienależnie opłaconych składek, oparł się na przepisach ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017r., poz. 1778 ze zm.), zwanej dalej ustawą systemową. Art. 24 tej ustawy wskazuje, że nienależnie opłacone składki podlegają zaliczeniu przez Zakład z urzędu na poczet zaległych lub bieżących składek, a w razie ich braku - na poczet przyszłych składek, chyba że płatnik składek złoży wniosek o zwrot składek (ust. 6a). Zakład zawiadamia płatnika składek o kwocie nienależnie opłaconych składek, które zgodnie z ust. 6a mogą być zwrócone, chyba że nie przekraczają wysokości kosztów upomnienia w postępowaniu egzekucyjnym (ust. 6b). Po stwierdzeniu, że składki zostały nienależnie opłacone, płatnik składek może złożyć wniosek o ich zwrot (ust. 6c). Nienależnie opłacone składki podlegają zwrotowi w terminie 30 dni od dnia wpływu wniosku, o którym mowa w ust. 6c (ust. 6d).

Ww. przepis nie zawiera definicji "nienależnie opłaconej składki", należy jednakże przyjąć, że pojęcie to obejmuje zarówno przypadki, w których istniała podstawa prawna świadczenia składkowego, ale zostało ono spełnione w kwocie wyższej niż należna (nadpłata), jak też w przypadku opłacenia składki bez podstawy prawnej.

Procedura związana ze zwrotem nienależnie opłaconych składek została szczegółowo uregulowana w wymienionym przepisie. W przypadku stwierdzenia, że na koncie widnieją nienależnie opłacone składki, w pierwszej kolejności Zakład z urzędu zalicza je na poczet zaległych lub bieżących składek. Jeżeli natomiast płatnik składek nie ma wobec ZUS ani zaległych, ani bieżących zobowiązań z tytułu składek, ZUS nadpłatę zalicza na poczet przyszłych składek. Jest to podstawowy sposób postępowania Zakładu w przypadku stwierdzenia nadpłaty, ale na wniosek płatnika składek Zakład może skorzystać z alternatywnego sposobu rozliczenia z płatnikiem składek, tj. dokonać zwrotu nienależnie opłaconych składek. Przy tym istotne jest, że na Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych spoczywa obowiązek zawiadomienia o nienależnie opłaconych składkach oraz – w razie złożenia wniosku o ich zwrot – obowiązek zwrotu składek w terminie 30 dni od dnia wpływu wniosku. Uchybienie przez ZUS temu terminowi sprawia, że kwota nienależnie opłaconych składek podlega oprocentowaniu w wysokości równej odsetkom za zwłokę, pobieranym od zaległości podatkowych, począwszy od dnia złożenia wniosku. Wynika to jednoznacznie z art. 24 ust. 6e ustawy systemowej.

W rozpatrywanej sprawie A. K. w dniu 3 lipca 2017r. wystąpiła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z wnioskiem o rozliczenie konta oraz zwrot nienależnie opłaconych składek za okres od listopada 2008r. do lipca 2009r. wraz z odsetkami. Nienależnie opłacone składki nie zostały jej zwrócone w ciągu 30 dni od daty złożenia ww. wniosku, ponieważ organ rentowy najpierw, w dniu 14 lipca 2017r. wystawił zawiadomienie o odmowie dokonania zwrotu składek, a potem swoje stanowisko powtórzył w decyzji z dnia 2 sierpnia 2017r. Dopiero w wyroku z dnia 29 stycznia 2018r. wydanym przez Sąd Okręgowy w Lublinie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych doszło do zmiany decyzji z dnia 2 sierpnia 2017r. poprzez nakazanie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. zwrotu A. K. nienależnie opłaconych składek. Ubezpieczona w wykonaniu ww. orzeczenia w dniu 9 marca 2018r. otrzymała od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. zwrot nienależnie opłaconych składek w kwocie 882,25 zł.

Z powyższych ustaleń Sądu jednoznacznie wynika, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie dochował trzydziestodniowego terminu na zwrot nienależnie opłaconych składek licząc od dnia wpływu wniosku. Datą wpływu wniosku jest jednak nie data uprawomocnienia się wyroku z dnia 29 stycznia 2018r., co sugerował organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie, ale 3 lipca 2017r., czyli dzień, w którym A. K. skierowała do ZUS swój wniosek o dokonanie zwrotu nadpłaconych składek.

Uchybienie przez ZUS trzydziestodniowemu terminowi, o którym była mowa, sprawia, że zwracana kwota podlega oprocentowaniu w wysokości równej odsetkom za zwłokę pobieranym od zaległości podatkowych, począwszy od dnia złożenia wniosku. Nie ma przy tym znaczenia, czy uchybienie to jest wynikiem błędu organu rentowego, przepis art. 24 ust. 6e ustawy systemowej na to bowiem nie wskazuje. Sąd wobec tego kwestii błędu Zakładu w ogóle nie rozważał, uznając że rozstrzygające jest to, że A. K. złożyła wniosek o zwrot nadpłaconych składek w dniu 3 lipca 2017r., a wypłatę kwoty z tego tytułu otrzymała 9 marca 2018r. Jej prawo do uzyskania odsetek od kwoty 882,25 zł, zdaniem Sądu, nie budziło więc wątpliwości. Jeśli chodzi zaś o datę początkową, od której należne są odsetki od składek, których nienależne opłacenie zostało potwierdzone, to Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 maja 2011r. (I UK 403/10, OSNP 2012/13-14/178) wskazał, że należą się one dopiero od daty złożenia wniosku o ich zwrot. Wynika to wprost z art. 24 ust. 6c, 6d i 6e ustawy systemowej, zgodnie z którymi ZUS nie ma obowiązku zwrotu nienależnie opłaconych składek, dopóki płatnik nie złoży wniosku o taki zwrot, przy czym podlegają one zwrotowi w terminie trzydziestu dni od wpływu wniosku i dopiero wówczas, gdy nie zostaną zwrócone w terminie, podlegają oprocentowaniu w wysokości równej odsetkom za zwłokę pobieranym od zaległości podatkowej, ale nie wcześniej niż od dnia złożenia wniosku o ich zwrot. Przepisy nie łączą zatem obowiązku wypłaty odsetek ani z datą powzięcia przez organ ubezpieczeń społecznych wiedzy co do nienależnego charakteru opłaconych składek, ani z brakiem zawiadomienia płatnika o ich kwocie, co jest oczywistą konsekwencją tego, że nienależnie opłacone składki podlegają zaliczeniu przez ZUS z urzędu na poczet zaległych lub bieżących składek, a w razie ich braku - na poczet przyszłych składek, a zwrotowi tylko na wniosek płatnika (art. 24 ust. 6a ustawy systemowej). Brak zawiadomienia płatnika o kwocie nienależnie opłaconych składek, o którym mowa w art. 24 ust. 6b ustawy systemowej, umożliwia wyłącznie złożenie wniosku o ich zwrot w dowolnym terminie po stwierdzeniu przez płatnika, że zostały nienależnie opłacone, bez ograniczenia przewidzianego przepisem art. 24 ust. 6c ustawy systemowej (nie później niż w ciągu 7 dni od otrzymania zawiadomienia), nie ma natomiast żadnego znaczenia dla należnych odsetek, skoro obowiązek ich wypłacenia nie może powstać wcześniej niż od daty złożenia wniosku o zwrot (art. 24 ust. 6e ustawy systemowej).

Z powyższego wynika, że A. K. – choć niewątpliwie uprawniona do odsetek, o które się ubiega - nie może otrzymać ich od listopada 2008r., ale dopiero od daty złożenia wniosku o ich zwrot. Z kolei dniem, do którego odsetki za zwłokę pobierane od zaległości podatkowych powinny być naliczone jest 8 marca 2018r., a więc data poprzedzająca dzień, w którym nastąpiła faktyczna zapłata kwoty 882,25 zł.

Mając na względzie zacytowane przepisy i przedstawioną argumentację, Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał A. K. prawo do odsetek w wysokości równej odsetkom za zwłokę pobieranym od zaległości podatkowych, liczonych od kwoty 882,25 zł za okres od 3 lipca 2017r. do 8 marca 2018r., zaś w pozostałym zakresie odwołanie oddalił na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

ZARZĄDZENIE

(...)